

Sygn. akt I 1 C 1382/18

WYROK ZAOCZNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 listopada 2018 roku

Sąd Rejonowy w Gdyni

Wydział I Cywilny – Sekcja d.s. rozpoznawanych w postępowaniu uproszczonym

w składzie:

Przewodniczący: SSR Marzanna Stefaniuk-Muczyńska

Protokolant: Katarzyna Nowak

po rozpoznaniu w dniu 27 października 2017 r. w Gdyni

na rozprawie

sprawy z powództwa: (...) **spółki z o.o. w G.**

przeciwko: **J. W.**

o zapłatę

I. Oddała powództwo;

I. Obciąża powoda kosztami procesu i uznaje je za uiszczone w całości.

UZASADNIENIE

W pozwie skierowanym przeciwko J. W. powód (...) spółka z o.o. z siedzibą w G. domagał się zasądzenia od pozwanej kwoty 908,63 zł wraz z umownymi odsetkami w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od dnia 26 listopada 2016 r. do dnia zapłaty, a nadto obciążenia pozwanej obowiązkiem zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu żądania pozwu wskazał, że dochodzona wierzytelność wynika z zawartej przez strony procesu w dniu 23 października 2015 r. umowy pożyczki pieniężnej o nr (...), która opiewała na łączną kwotę 3.298,63 zł, na którą składał się kwota:

- a) 1.836 zł z tytułu kapitału pożyczki, który po potrąceniu opłaty przygotowawczej w wysokości 136 zł – został przekazany pozwanej,
- b) kwota 104,23 zł stanowiąca oprocentowanie pożyczki (odsetki od kapitału) za cały okres trwania umowy stosownie do pkt. 4 umowy,
- c) 1.358,40 zł stanowiąca koszt cotygodniowej obsługi domowej, tj. spłat rat w miejscu zamieszkania pożyczkobiorcy do rąk przedstawiciela pożyczkodawcy, stosownie do pkt. 12 umowy.

Powód podał też, że na poczet spłaty tej pożyczki pozwana dokonała jedynie wpłaty 2.390 zł, przez co do zapłaty pozostała kwota 908,63 zł obejmująca w całości niespłacony kapitał.

Ponieważ pozwana nie wdała się w spór w niniejszej sprawie, nie wniosła odpowiedzi na pozew, ani nie żądała rozpoznania pod swoją nieobecność wydany w sprawie wyrok był wyrokiem zaocznym.

Stąd za prawdziwe Sąd przyjął twierdzenie powoda o okolicznościach faktycznych przytoczonych w pozwie w zakresie podanej tam okoliczności zwracania przez pozwaną umowy pożyczki oraz wysokości dokonanej przez nią wpłaty na poczet jej spłaty.

Dodatkowo w sprawie niniejszej, w oparciu o dokumenty przedstawione przez powoda Sąd ustalił nadto, iż na podstawie zawartej przez strony procesu umowy pożyczki z dnia 23 października 2015 r. powodowa spółka udzieliła pozwanej mu pożyczki, w ten sposób, że przekazała jej 1.700 zł. Kwota pożyczki została określona jako 1.296 zł, przy czym wchodząca w jej skład kwota 136 zł (odpowiadająca 8% kwoty przekazanej pozwanej) została przez pożyczkodawcę potrącona jeszcze przed wypłatą na poczet określonej przez niego opłaty przygotowawczej za rozpatrzenie wniosku za zawarcie umowy pożyczki.

Oprocentowanie kapitału pożyczki wynosiło 10% w skali roku i za cały okres pożyczki odpowiadało kwocie 104,23 zł. Odsetki od zadłużenia przeterminowanego zostały ustalone w wysokości czterokrotności kredytu lombardowego NBP.

W treści umowy uzgodniono także, że spłata pożyczki nastąpi w 57 tygodniowych ratach równych, począwszy od 30 listopada 2015 r.

W pkt. 12 umowy zawarty został zapis określający, że klient, który w momencie zawierania pożyczki opcjonalnie zadeklaruje z góry chęć spłat wszystkich rat pożyczki w swoim miejscu zamieszkania bezpośrednio do rąk przedstawiciela powoda, zobowiązany będzie do uiszczania opłat za obsługę umowy, rozumianą jako wynagrodzenie A. za odbiór raty w miejscu zamieszkania klienta. W punkcie tym zostało także wskazane, że: opłata ta staje się należna i wymagalna w chwili spłaty raty pożyczki i jest pobierana w wysokości 41,18% od każdej wpłaty, niezależnie od tego, czy płatność raty następuje przed, po czy w terminie płatności raty. W tym przypadku wysokość cotygodniowej raty (wraz z w.w. opłatą) wynosi 57,87 zł, z ostatnią ratą wyrównującą w wysokości 57,91 zł, przez co łączne zobowiązanie do spłaty to 3.298,63 zł.

W tym samym punkcie 12 umowy podano też, że w przypadku nieskorzystania z opcji obsługi umowy w domu – łączne zobowiązanie do spłaty składa się z kwoty przekazanej klientowi i całkowitego kosztu pożyczki, tj. 1.940,23 zł, rata 34,04 zł, rata wyrównująca 33,99 zł. (dowód: umowa pożyczki nr (...) – k. 5-5v

Sąd zważył, co następuje:

W świetle tak ustalonego stanu faktycznego sprawy Sąd uznał, iż powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie. W ocenie Sądu wysokość dokonanej przez pozwaną na rzecz powoda wpłaty w wysokości 2.390 zł powodowała bowiem wygaśnięcie, wobec wykonania, obciążającego ją zobowiązania spłaty pożyczki, które wynikało z przedmiotowej umowy. Suma ta wyczerpywała bowiem zarówno wysokość przekazanego pozwanej kapitału, prowizji przygotowawczej, jak i należnych pożyczkodawcy umownych odsetek od kapitału.

Rozstrzygając w powyższy sposób Sąd miał na względzie, iż z uwagi na nieważność zapisu pkt. 12 umowy przewidującego opłatę za obsługę pożyczki w domu w wysokości 41,18% każdej z cotygodniowych wpłat dokonane przez powoda zaliczenie części dokonanej przez pozwaną wpłaty na poczet tej właśnie opłaty – pozostawało nieskuteczne. W ocenie Sądu opłata ta, jako wprowadzona przez pożyczkodawcę do treści umowy zawartej z pozwaną w postaci nieważnego zapisu umownego - z mocy art. 58 §1 i 3 nie wiązała bowiem pozwaną. Omawiana opłata nie była głównym świadczeniem pozwaną (tym bowiem w umowie pożyczki jest jednak zgodnie z treścią art. 720 kc - zwrot pożyczki), nie zostało też wykazane, aby faktycznie pożyczkodawca, w związku z przedmiotową umową, faktycznie w okresie obowiązywania umowy pożyczki poniósł wskazany w uzasadnieniu pozwu koszt odbioru pożyczki w miejscu zamieszkania pozwaną w wysokości 1.462,63 zł (3.298,63 – 1.836 zł), a tylko wówczas mógłby skutecznie część dokonanej przez pozwaną wpłaty zaliczyć na poczet spłaty tej należności, co w dalszej kolejności uprawniałoby go do twierdzenia, iż nadal do spłaty pozostawał kapitał w wysokości w pozwie wskazanej. W opinii Sądu, porównanie wysokości udzielonej pozwanej pożyczki, z wysokością przedmiotowej opłaty, ujętej w cotygodniowej racie i to w wysokości wynoszącej prawie tyle co wysokość podlegającego spłacie kapitału - przewidujące tę opłatę

postanowienie umowne nakazywało postrzegać jako ukryte odsetki, co niewątpliwie zmierzało do obejścia przepisów o odsetkach maksymalnych. Dokonując analizy treści umowy, Sąd ustalił bowiem, iż pożyczkodawca zastosował zabieg wprowadzania dodatkowej opłaty, pomimo iż formalnie ograniczył wysokość odsetek kapitałowych do poziomu zgodnego z treścią art. 359 §2¹ kc. W ten sposób pożyczkodawca podjął próbę obejścia ww. przepisu poprzez zastosowanie ustalonej procentowo opłaty z tytułu odbioru rat pożyczki przez jego przedstawicieli, co znalazło odzwierciedlenie w znacznie przekraczającej odsetki maksymalne rzeczywistej wysokości tej opłaty, stanowiącej 41,18% części raty.

Zgodnie zaś z brzemieniem art. 359 kc, w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia umowy stron, stosownie do §1 odsetki od sumy pieniężnej należą się tylko wtedy, gdy to wynika z czynności prawnej albo z ustawy, z orzeczenia sądu lub z decyzji innego właściwego organu. Jeżeli wysokość odsetek nie jest w inny sposób określona, należą się odsetki ustawowe, jednakże maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego (odsetki maksymalne) (§2 i 2¹). Jeżeli wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej przekracza wysokość odsetek maksymalnych, należą się odsetki maksymalne (§2²). Postanowienia umowne nie mogą wyłączać ani ograniczać przepisów o odsetkach maksymalnych, także w razie dokonania wyboru prawa obcego. W takim przypadku stosuje się przepisy ustawy (§2³).

Przepis ten określa górną granicę tzw. odsetek kapitałowych tj. odsetek należnych za okres przed terminem wymagalności kapitału. Odsetki te stanowią wynagrodzenie za korzystanie z cudzych pieniędzy. Jako świadczenie uboczne wobec należności głównej mogą jednocześnie pełnić funkcję waloryzacyjną, odszkodowawczą, gwarancyjną i dyscyplinującą. Ustawą z dnia 7 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 157, poz. 1316) został znowelizowany kodeks cywilny przez wprowadzenie przepisów art. 359 §2¹ - 2³, które ze skutkiem od 20 lutego 2006 r. znacząco ograniczyły swobodę zastrzegania odsetek wynikających z czynności prawnej. Celem tego unormowania jest przede wszystkim ochrona dłużnika przed odsetkami lichwiarskimi. Zgodnie z kolei z art. 58 §1 kc czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek. Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana (§ 3).

Przenosząc powyższe regulacje na grunt niniejszej sprawy Sąd uznał, że postanowienie umowy łączącej strony, określające wysokość opłaty z tytułu odbioru rat pożyczki w miejscu zamieszkania pozwanej jest nieważne, gdyż prowadzi do obejścia przepisów o odsetkach maksymalnych oraz godzi w naturę stosunku pożyczki. Jak wyżej wskazano wynagrodzenie za udzielenie pożyczki nie jest elementem istotnym umowy pożyczki. Nie oznacza to, że nie może zostać wprowadzone do danej umowy pożyczki przez strony. Jednakże zasada swobody umów nie daje w tym zakresie pełnej dowolności. Zgodnie z art. 353¹ kc strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Jakkolwiek więc w tych granicach strony umowy pożyczki uprawnione są do ujęcia w umowie postanowień obejmujących wynagrodzenie (opłatę) za udzielenie pożyczki, jak i opłatę za jej odbiór, to jednak istota umowy pożyczki gotówkowej sprowadza się do udostępnienia przez pożyczkodawcę na rzecz pożyczkobiorcy określonej sumy pieniędzy na ustalony okres i jej zwrotu po tym czasie. Stąd też, mimo że strony mogły ustalić dla pożyczkodawcy wynagrodzenie, to winno ono odpowiadać zakresowi obowiązków pożyczkodawcy i uwzględniać ewentualne koszty, jakie w związku z udzieleniem pożyczki musiał ponieść. Ponieważ przedmiotem świadczenia pożyczkodawcy jest suma pieniężna, przy ustalaniu obowiązków stron istotne są regulacje zawarte w art. 359 kc dotyczące odsetek kapitałowych. Przepis ten wpływa na zakres świadczeń stron wskazując, że wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może przekraczać odsetek maksymalnych. Świadczenie dodatkowe przy umowie pożyczki w postaci wynagrodzenia (opłaty, czy też prowizji) za odbiór kwoty pożyczki, winno być zatem świadczeniem wyważonym co do wysokości, odpowiednim do zakresu świadczeń i obowiązków pożyczkodawcy, a także pozostawać w odpowiedniej proporcji do kwoty pożyczki. Zdaniem Sądu opłata w wysokości 1.462,63 zł za odbiór rat pożyczki, która została wypłacona w kwocie 1.700 zł walorów tych w sposób oczywisty nie spełniała. Opłata

ta odpowiada bowiem prawie samej sumie udzielonej pożyczki. Powód nie wykazał zaś, jak już to wyżej wskazano, że faktycznie opłata ta uwarunkowana jest kosztami, jakie w związku ze zwrotem pożyczki musiał ponieść, a w szczególności, iż faktycznie zależała ona od wysokości samej cotygodniowej raty. Dokonując powyższej oceny Sąd miał też na uwadze, iż przyjęty przez powoda model biznesowy - polegający na cotygodniowej spłacie rat pożyczki - przez niczym nieuzasadnioną częstotliwość tych czynności sam przez się generuje wielkość związanych z tym kosztów, które były przecież niższe chociażby w przypadku zaoferowania klientom spłaty pożyczki chociażby w ratach miesięcznych. Sąd zważył także, że zastosowanie regulacji o odsetkach maksymalnych powoduje, że świadczenie z powódki z tego tytułu za okres udzielenia pożyczki wynosiłoby w przypadku umowy stron niecałe 105 zł - co wynika wprost z treści umowy stron. Stąd też omawianej dodatkowej opłaty, ustalonej w sposób prowizyjny, a wynoszącej w danym przypadku ponad 1.450 zł nie da się, zdaniem Sądu, pogodzić z istotą umowy pożyczki oraz przepisami o odsetkach maksymalnych. Brak jest faktycznego, jak również prawnego uzasadnienia dla takiej opłaty. W opinii Sądu opłata ta nie tylko stanowi obejście przepisów o odsetkach maksymalnych, ale też godzi w naturę umowy pożyczki, gdyż jej celem jest uzyskanie przez pożyczkodawcę wynagrodzenia nieadekwatnego do spełnionego świadczenia. Z tych przyczyn postanowienia umowy regulujące tę opłatę zgodnie z art. 58 §1 i 3 kc są nieważne, a co za tym idzie nie wiążą pozwanej. Pogląd o możliwości potraktowania prowizji (opłaty) jako sposobu obejścia przepisów o odsetkach maksymalnych został zresztą wyrażony w orzeczeniu Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 25 lutego 2015 r. w sprawie V ACa 622/14 (portal Orzeczeń Sądu Apelacyjnego w Katowicach). Sąd w niniejszej sprawie w pełni podziela pogląd wyrażony w przytoczonym orzeczeniu, iż postanowienia umowne, wprowadzające do umowy pożyczki, obok odsetek maksymalnych, wygórowaną prowizję nie mogą wyłączać ani ograniczać przepisów o odsetkach maksymalnych. W takiej sytuacji prowizja (opłata) jest zasadna jedynie do wysokości nieprzekraczającej odsetek maksymalnych.

Mając powyższe na uwadze Sąd w pkt. I wyroku powództwo oddalił, o czym orzeczono na podstawie art. 720 kc a contrario w zw. z art. 58 §1 i 3 kc w zw. z art. 353¹ kc.

W konsekwencji powód, jako strona przegrywająca, na podstawie art. 98 §1 kpc w zw. art. 99 kpc i art. 108 kpc został obciążony obowiązkiem poniesienia w całości powstałych w sprawie kosztów procesu. Z uwagi na ich uprzednie już wydatkowanie – koszty te zostały uznane za uiszczone.

SSR Marzanna Stefaniuk - Muczyńska

ZARZĄDZENIE

1. odnotować w repertorium C i w kontrolce uzasadnień;
2. odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi powoda;

G., dnia 20.11.201 r.